

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Філологічний факультет
Кафедра польської філології

Затверджено

на засіданні кафедри польської філології
філологічного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 29 серпня 2019 р.)

Завідувач кафедри

(Кравчук А.М.)

Силабус з навчальної дисципліни
«ГЕНДЕР І КУЛЬТУРА»,
яка належить до циклу вільного вибору студента (гуманітарного та
соціально-економічного напрямку)

Львів - 2019 р.

**Силабус курсу «Гендер і культура»
2019–2020 навчального року**

Назва курсу Гендер і культура

Адреса викладання курсу Львівський Національний університет імені Івана Франка

Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна кафедра польської філології, філологічний факультет

Галузь знань, шифр та назва спеціальності

Викладачі курсу доц.Стельмах Х.М., асист. Король Л.Р.

Контактна інформація викладачів khrystyna.stelmakh@gmail.com,

Консультації з курсу відбуваються ауд.327, середа 15.00–17.00 (чисельник), четвер 18.00–20.00 (чисельник)

Сторінка курсу <https://philology.lnu.edu.ua/course/hender-i-kultura>

Інформація про курс Курс “Гендер і культура” є складовою циклу дисциплін вільного вибору студента (гуманітарного та соціально-економічного напрямку) 3-го року навчання студентів усіх факультетів ЛНУ імені Івана Франка (бакалаврат) та лекційні та практичні заняття

Коротка анотація курсу На заняттях з дисципліни «Гендер та культура» студентки та студенти ознайомлюються із основами гендерних досліджень, набувають знань про основні здобутки феміністичної теорії, знайомляться з механізмами конструювання гендеру, гендерними ролями, гендерними стереотипами, проявами сексизму в різних галузях та текстах культури (лінвістиці, літературі, фільмі, мас-медіа).

Мета та цілі курсу курсу є формування у студентів гендерної чутливості, гендерної толерантності, знань про основи гендерної теорії, поняття про феміністичну теорію в окремих галузях культури та мас-медіа.

Для досягнення мети необхідно вирішити такі **завдання**:

- 1) ознайомити студентів із поняттям про гендер, теорії гендеру, гендерні дослідження;
- 2) розглянути проблеми гендеру в окремих галузях культури, текстах сучасної культури та мас-медіа ;
- 3) проаналізувати основні напрямки ;
- 4) з'ясувати важливість гендеру в окремих галузях культури та масової культури (мові, літературі, фільмі) та мас-медіа (зокрема, у рекламних текстах) ;
- 5) розглянути гендерний аспект старості у різних культурних традиціях;

- 6) ознайомити студентів з головними досягненнями теорії гендеру та феміністичної теорії у галузі лінгвістики, літературної феміністичної критики;
- 7) обговорити зі студентами проблеми гендеру та сексизму у сучасних текстах культури та культурних практиках.

Література для вивчення дисципліни

1. Analiza reklam prasowych z udziałem osób starszych. Oprac. A. Lapacz dla Fundacji „Ja Kobieta” 2007.
2. Arcimowicz K. Obraz mężczyzny w polskich mediach. Prawda - Fałsz – Stereotyp. Gdańsk, 2003.
3. Chabior A. Rozumienie starości i jej akceptacja: stan badań. Kieleckie Studia Pedagogiczne, 1998, nr 10, s. 123–133.
4. Ciało, płęć, literatura / G. Ritz, M. Hornung, M. Jędrzejczak, T. Korsak . Państwowe Wydawn. Wiedza Powszechna, 2001 – 727s.
5. Jasińska A. Dylematy feminizmu. W: T. Hołówka (red.), Nikt nie rodzi się kobietą, s. 313–32. Warszawa: Czytelnik, 1982.
6. Janion M. Kobiety i duch inności. Warszawa: Wydawnictwo Sic!, 1996.
7. Karwatowska M –Szpyra-Kozłowska, J. Lingwistyka płci: Ona i on w języku polskim. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2005.
8. Kłosińska K. Feministyczna krytyka literacka. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2010.
9. Kuran M. Starość i młodość w literaturze i kulturze. Łódź, 2016. – 364s.
10. Łaziński M. O panach i paniach. Warszawa: PWN, 2006. – 360s.
11. Rosiński C. Ocalić starość. Literackie obrazy starości w polskiej literaturze najnowszej. Lublin, 2015. – 114s.
12. Woźniak Z. Profile starości. Poznań: Wydawnictwo Miejskie, 2002.
13. Антологія феміністичної філософії. Київ: Основи, 2006.
14. Бёрд Ш. Теоретизируя маскулинности: современные тенденции в социальных науках // Наслаждение быть мужчиной: западные теории маскулинности и постсоветские практики / Под ред. Ш. Берд и С. Жеребкина. – СПб.: Алетейя, 2008. – С. 7-37.
15. Бурейчак Т. Чоловіки в кризі: українські медіа-дискурси та гендерна ідеологія // Український соціум. – No 2 (37). – 2011. – С. 35-50.
16. Гендер для медій. Підручник із гендерної теорії для журналістики та інших соціогуманітарних спеціальностей / М. Маєрчик, О. Плахотнік, Г. Ярманова . Київ: Критика, 2017.
17. Гендер і культура : зб. статей / упоряд. В. Агеєва, С. Оксамитна. - К. : Факт, 2001. - 222 с.
18. Гендерний підхід: історія, культура, суспільство [Текст] / ред. Л. Гентош, О. Кісь ; Львівський національний ун-т ім. Івана Франка, Інститут історичних досліджень, Науково-дослідний Центр "Жінка і суспільство". - Л. : ВНТЛ-Класика, 2003. - 254 с.
19. Малві Л. Візуальна насолода і наративний фільм. Незалежний культурологічний часопис «Ї». – Випуск 17. Львів, 2000.
20. Марценюк Т. Гендер для всіх. Виклик стереотипам. Київ: Основи, 2017. – 256с.
21. Марценюк Т. Чому не варто боятися фемінізму? Київ, Видавничий дім «Комора», 2018.

22. Пол, гендер, культура : немецкие и русские исследования / пер. с нем. Н. Носова ; ред. Э. Шорэ, К. Хайдер ; Российский гос. гуманитарный ун-т, Фрайбургский ун-т. Институт славистики. – Москва, 1999. – 215 с.
23. Стельмах Х. Гендерні стереотипи в телевізійній рекламі // Наука в інформаційному просторі. Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції. Том 3. Гуманітарні науки. – Дніпропетровськ, 2012. – С.57–61.
24. Стельмах Х. Репрезентації гендеру в українських та польських книжках для дітей // Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур. Пам'яті академіка Леоніда Булаховського. Збірник наукових праць. Вип. 18. – Київ, 2012. – С. 327–333.
25. Стельмах Х. Феномен жіночого письма: теорія та практика // Studia metodologica. – Тернопіль. – 2004. – № 14. – С. 103–108.
26. Феминология: Словарь терминов / Т. Н. Дубликаш [и др] ; ред. О. Н. Пищулина ; Харьковский национальный ун-т им. В.Н.Каразина. - Харьков : Издательство ХНУ, 2002. - 301с.

Інформаційні ресурси

Гендерні студії. Незалежний культурологічний часопис «І». Випуск 17. Львів, 2000.

<http://www.ji.lviv.ua/n17texts/N17-gender.htm>

Дослідницький проект «Гендерні стереотипи в підручниках» (польською мовою)

<http://feminoteka.pl/wp-content/uploads/2016/03/gender-w-podrecznikach.-raport-tom-1.pdf>

Критика феміністична: східноєвропейський журнал феміністичних та квір-студій

<https://feminist.krytyka.com/ua>

Освітній науково-популярний онлайн-ресурс “Гендер в деталях” <https://genderindetail.org.ua/>

Освітній онлайн-ресурс про гендер польською мовою

<https://perspektywy.pl/>

Словник гендерних термінів

<http://a-z-gender.net/ua/feminitivi.html>

Словник фемінітивів http://www.wicc.net.ua/media/Slovnyk_fem.pdf

Тест Бекдел для кінофільмів <https://bechdeltest.com/>

Тривалість курсу 6-ий семестр

Обсяг курсу загальний обсяг 90 годин, з них 16 лекцій, 16 практичних та 58 самостійної роботи; 3 кредити ЄКТС

Очікувані результати навчання: студенти повинні

знати:

- 1) поняття гендеру, умов його формування
- 2) поняття про гендерні студії, феміністичний рух та про основи феміністичної теорії
у гуманітарних дисциплінах;
- 3) основні концепції конструювання гендеру та основні наукових підходів до його вивчення;

- 4) гендерні аспекти сучасної культури та мас-медіа;
- 5) гендерні підходи у теорії фільму, лінгвістиці, літературі;
- 6) поняття сексизму та його прояви в окремих галузях та текстах культури, масової культури та мас-медіа
- 7) гендерну термінологію.

уміти:

- використовувати у власних дослідженнях здобутки гендерної теорії;
- проводити гендерний аналіз фільмів, літературних творів, рекламних текстів, підручників та дитячих книжок;
- виявляти та реконструювати ієрархічні стосунки між статями;
- розмежовувати біологічно та соціально і культурнообумовлені аспекти нерівності статей;
- активно володіти гендерною термінологією.

Ключові слова

Формат курсу Очний

Теми

Схема курсу

Тиж. / дата / год.-	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)	Література.	Завдання, год	Термін виконання
1 тиждень	Поняття про гендер та гендерні студії. Що таке фемінізм? Завдання та цілі курсу.	лекція	Марценюк Т. Гендер для всіх. Виклик стереотипам. Київ: Основи, 2017.; Марценюк Т. Чому не варто боятися фемінізму? Київ, Видавничий дім «Комора», 2018.		
2 тиждень	Гендер і фільм. Гендерні упередження у фільмах та кіноіндустрії. Тест Бекдел (воркшоп). Інші тести на виявлення сексизму у кіно (тест Еллен Уїлліс, тест	практична	https://bechdeltest.com/		

	Мако Морі та ін.)				
3 тиждень	Гендерна теорія фільму. Знайомство із текстом Лори Малві «Візуальна насолода та наративний фільм»	лекція	Малві Л. Візуальна насолода і наративний фільм. Незалежний культурологічний часопис «Ї». – Випуск 17. Львів, 2000.	Перегляд кінофільмів «Тельма та Луїза» та серіалу «Чому жінки вбивають?»	
4 тиждень	Обговорення фільму «Тельма та Луїза» (1991) та серіалу «Чому жінки вбивають?» (2017)	практична			
5 тиждень	Гендер і мова. Лінгвістичний аспект гендерних студій. Поняття сексизму у мові. Чи мова є гендернонейтральною? Теорії жіночої мови. Філософський аспект.	лекція	Karwatowska M – Szpyra-Kozłowska, J. Lingwistyka płci: Ona i on w języku polskim. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2005.		
6 тиждень	Проблема фемінітивів в українській мові. Мовна картина світу в українських прислів'ях (воркшоп). Особливості жіночої та чоловічої вербальної та невербальної поведінки.	практична	http://www.wicc.net.ua/media/Slovnyk_fem.pdf	Гендерний аспект західноєвропейських та східних мов.	
7 тиждень	Гендер і мас-медіа. Жіночі та чоловічі образи у візуальній та телевізійній рекламі.	лекція	Стельмах Х. Гендерні стереотипи в телевізійній рекламі // Наука в інформаційному просторі. Матеріали VIII Міжнародної		

			науково-практичної конференції. Том 3. Гуманітарні науки. – Дніпропетровськ, 2012. – С.57–61.		
8 тиждень	Гендерні стереотипи та сексизм у рекламі. Обговорення гендерних аспектів окремих текстів реклами.	практична	Arcimowicz K. Obraz mężczyzny w polskich mediach. Prawda - Fałsz – Stereotyp. Gdańsk, 2003.	Підготовка до презентування наукових статей про гендер і рекламу.	
9 тиждень	Репрезентації гендеру у дитячих книжках та шкільних підручниках.	лекція	Стельмах Х. Репрезентації гендеру в українських та польських книжках для дітей // Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур. Пам'яті академіка Леоніда Булаховського. Збірник наукових праць. Вип. 18. – Київ. 2012. – С. 327–333.		
10 тиждень	Аналіз гендерних ролей та стереотипі у шкільних підручниках, текстах та малюнках дитячих книжок.	практична	Дослідницький проект «Гендерні стереотипи в підручниках» http://feminoteka.pl/wp-content/uploads/2016/03/gender-w-podrecznikach.-raport-tom-1.pdf	Аналіз вибраного підручника чи дитячої книжки.	
11 тиждень	Чоловічі студії: основні напрямки розвитку та проблематика.	лекція	Кон І. Чоловіки, які змінюються у мінливому світі (Розділ «Чоловічі дослідження і		

			парадигми маскулінності) // Незалежний культурологічний часопис «Ї». – 2003. – № 27. – С. 7-48.		
12 тиждень	Агресивна та токсична маскулінність. Криза маскулінності. Типи маскулінності у сучасній культурі та субкультурі.	практична	Бурейчак Т. Чоловіки в кризі: українські медіа-дискурси та гендерна ідеологія // Український соціум. – No 2 (37). – 2011. – С. 35-50.; Остроух І.Г. Метросексуал – стиль життя, форма самореалізації і самосвідомість чоловіка в постіндустріальному суспільстві // Етнографічне огляд. – 2006. – № 4. – С.14-22.		
13 тиждень	Гендер і література. Проблема жіночої історії літератури. Основні напрямки феміністської критики.	лекція	Kłosińska K. Feministyczna krytyka literacka. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2010.	Читання вибраних художніх та критично-літературних текстів.	
14 тиждень	Аналіз та обговорення фрагментів текстів, що презентують практику жіночого письма та феміністичну прозу.	практична	Стельмах Х. Феномен жіночого письма: теорія та практика // Studia metodologica. – Тернопіль. – 2004. – № 14. – С. 103–108.		
15 тиждень	Культурологічний та гендерний аспекти старості у сучасному світі. Культ краси та молодості. Поняття третього віку.	лекція	Kuran M. Starość i młodość w literaturze i kulturze. Łódź, 2016., Woźniak Z. Profile starości. Poznań: Wydawnictwo Miejskie,		

			2002.		
16 тижень	Обговорення різних презентацій старості у сучасній художній літературі, мас-медіа та глянцевиx журналах.	практична	Rosiński C. Ocalić starość. Literackie obrazy starości w polskiej literaturze najnowszej. Lublin, 2015., Chabior A. (1998). Rozumienie starości i jej akceptacja: stan badań. Kieleckie Studia Pedagogiczne, nr 10, s. 123–133.		

Підсумковий контроль, форма залік

Пререквізити Історія філософії Філософія Історія української літератури Сучасна українська літературна мова Культура мови

Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу
Словесні (пояснення; бесіда, обговорення, дискусія), демонстраційний, ілюстраційний, практичні (написання есеїв, рецензій, інших письмових робіт).

Необхідне обладнання проектор, інтерактивна дошка

Критерії оцінювання

Поточний контроль та самостійна робота			Сума
Презентації, виступи	Активність на заняттях, участь у дискусіях	Відвідування	100 балів
50 балів: Реферування наукових статей – 20 балів Презентації власних досліджень з вибраної тематики – 20 балів	40 балів	10 балів	

Опитування Анкета-оцінка з метою оцінювання якості курсу надається після завершення курсу.